

MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII

Turcja Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

powierzchnia:	780 580 km kw.	
ludność:	77, 8 mln	
prezydent	pan Recep Tayyip Erdoğan	od 9 lipca 2018
wiceprezydent	pan Fuat Oktay	od 10 lipca 2018
minister przemysłu i technologii	pan Mustafa Varank	od 10 lipca 2018
minister handlu	pan Mehmet Muş	od 21 kwietnia 2021
minister pracy i bezpieczeństwa socjalnego	pan Vedat Bilgin	od 21 kwietnia 2021
minister spraw zagranicznych	pan Mevlüt Çavuşoğlu	od 10 lipca 2018
ambasador Republiki Turcji w Polsce	pan Cengiz Kamil Fırat	od 1 maja 2021
chargé d'affaires	pan Robert Trzeciak	od 13 lipca 2021

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PKB (w mld USD)	848,5	850,0	713,5	631,2	848,0	890,3	810,0
PKB na 1 mieszkańca (w USD)	10979	10537	8716	7615	10 054	10 469	12 035
PKB (dynamika w %)	3,2	5,5	3,8	-1,5	-1,8	5,2	4,2
Deficyt budżetowy (-)/ nadwyżka (% PKB)	- 0,7	-3,2	-4,9	-4,6	-3,7	-0,9	-2,9
Dług publiczny (% PKB)	38,2	36,2	34,2	33,1	34,1	35,4	42,0
Inflacja (w %)	6,5	5,0	20,8	16,8	12	19,9	9,8
Bezrobocie (w %)	10,3	9,6	9,8	12,8	12,6	14,5	12
Eksport (w mld USD)	141,3	157	140,7	182,0	135,2	159,6	230,9
Import (w mld USD)	192	234	200,0	244,0	183,3	192,35	190,35
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Turcji (mld EUR).	6,1	10,9	9,5	8,1	5,4	5,7	6,48
Inwestycje bezpośrednie Turcji zagranicą (w mld EUR)	2,8	2,3	2,6	6,0	4,3	-	-

Źródło danych: Turecki Instytut Statystyczny

1. Podstawowe informacje

Ustrój polityczny Republiki Turcji został stworzony przez jej twórcę Kemala Atatürka w 1923 r. Jego podstawą jest konstytucja Republiki Turcji z 1982 r., która stanowi, że państwo tureckie jest niepodzielną, świecką, demokratyczną i socjalną republiką. Jednak ze względu m.in. na rozpoczęcie negocjacji członkowskich Turcji z Unią Europejską i wewnętrzne przemiany polityczne, prawne, społeczne, coraz wyraźniejsza staje się potrzeba zmiany konstytucji, postrzeganej jako przestarzała, odzwierciedlająca zbyt dużą dominację armii w życiu politycznym państwa oraz niespełniająca standardów demokratycznego państwa prawa.

Turcja przynależy do następujących organizacji międzynarodowych: Azjatycki Bank Rozwoju, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, Międzynarodowa Organizacja Pracy, Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Organizacja Konferencji Islamskiej, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Rada Europy, Światowa Organizacja Handlu i Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB).

1 listopada 2015 r. odbyły się w Turcji wybory parlamentarne, w których Konserwatywno-Islamistyczna Partia Sprawiedliwości i Rozwoju (AKP) uzyskała absolutną większość parlamentarną.

16 kwietnia 2017 r. z inicjatywy Prezydenta Turcji odbyło się ogólnonarodowe referendum zmieniające ustrój Turcji z parlamentarnego na prezydencki.

W dniu 24 czerwca 2018 r. odbyły się w Turcji przyspieszone wybory parlamentarne, połączone z prezydenckimi, w których w I turze zwyciężył dotychczasowy prezydent Recep Tayyip Erdoğan. Przypieczętowały one zmianę ustroju Turcji z parlamentarnego na prezydencki, wpisaną w konstytucję.

2. Polityka gospodarcza

W ciągu ostatnich dwudziestu lat turecka gospodarka rozwijała bardzo intensywnie. Po 1980 r. Turcja rozpoczęła proces intensywnego otwierania się na aktywne uczestnictwo w rynku globalnym. W tym okresie rozpoczął się intensywny proces przemieszczania się pracowników z obszarów rolnych do miast. Zjawisku temu towarzyszyła dość wysoka wydajność produkcji, a w konsekwencji wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw i intensywna rozbudowa infrastruktury. Ostatnie 15-lecie to okres skutecznych reform w systemie edukacji i ochrony zdrowia, które przyniosły znaczne zmniejszenie dysproporcji w rozwoju regionalnym oraz ułatwiły wzrost zamożności społeczeństwa. Dynamiczny rozwój gospodarczy i stabilny system bankowy oraz rozsądna polityka fiskalna i monetarna sprawiły, że gospodarka turecka z powodzeniem oparła się kryzysowi na początku tej dekady.

W 2020 r. Turcja walcząc z pandemią COVID-19 postawiła na pakiet stabilizacyjny, który jednak znacznie osłabił lirę tak wobec euro, jak i dolara, bo elementem ratowania gospodarki było głębokie cięcie stóp procentowych i rzucenia na rynek 33 mld USD. Bank centralny skupował dług państwa, umożliwiając w ten sposób wpompowanie pieniędzy na rynek.

Jedną z dziedzin gospodarki, które nie zawiodły jest turystyka. Z tego źródła udało się w 2020 r. pozyskać ok. 15 mld USD.

Strategia rozwoju Turcji zakłada, że do 2023 r. (100-lecie Republiki) Turcja będzie 10.tą gospodarką świata pod względem wielkości wytworzonego PKB. Jest ona oparta na planie wzrostu eksportu i współpracy z partnerami zagranicznymi. Dziś wartość tureckiego eksportu wynosi około 180 mld USD, ale zakłada się, że do 2023 r. ma on wynieść 500 mld USD. Za regiony o największym potencjale rozwojowym dla tureckiego eksportu uważa się państwa, z którymi łączą Turcję związki historyczne i kulturowe - Bałkany, Bliski Wschód, Afrykę Północną oraz Azję Centralną, podczas gdy Europa Zachodnia i Azja Wschodnia uważane są za coraz trudniej dostępne.

Największym ryzykiem dla tych prognoz jest popyt wewnętrzny – konsumpcja wzrasta wolno oraz środowisko biznesu, które nie jest nastawione proinwestycyjnie i proinnowacyjnie.

Główni partnerzy eksportowi Turcji to: Niemcy, Wlk. Brytania, Włochy, Irak, USA, Francja i ZEA.

Główni partnerzy importowi Turcji to: Chiny, Niemcy, Rosja, USA, Włochy, Francja, Korea Płd.

3. Ramy prawno – traktatowe współpracy gospodarczej

Stosunki gospodarcze i handlowe regulowane są następującymi bilateralnymi porozumieniami:

- Umowa Handlowa z 23 kwietnia 1974 r. (weszła w życie 22 kwietnia 1975 r.);
- Umowa o współpracy gospodarczej i technicznej z 31 stycznia 1980 roku (weszła w życie 18 lipca 1980 r.);
- Umowa o wzajemnej ochronie i popieraniu inwestycji z 11 sierpnia 1991 roku (weszła w życie 19 sierpnia 1994 r.); [Dz.U. 1994 nr 112 poz. 539](#)
- Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania z 3 listopada 1993 roku (weszła w życie 1 października 1996 roku); [Dz.U. 1997 nr 11 poz. 58](#)
- Protokół o utworzeniu Stałego Komitetu Konsultacyjnego Wysokiego Szczebla z 19 lipca 1994 r. (wszedł w życie 13 września 1996 r.); [Dz.U. 1997 nr 11 poz. 60](#)
- Porozumienie o współpracy w dziedzinie techniki i przemysłu obronnego z 19 lipca 1994 r. (weszło w życie 2 marca 2000 r.);
- Umowa o współpracy w dziedzinie turystyki z 7 maja 1997 r. (weszła w życie 19 września 1997 r.);
- Umowa o współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach celnych z 4 października 1999 r. (weszła w życie 1 maja 2000 r.).

Od 1 maja 2004 r. Polska, jako członek Unii Europejskiej, jest stroną umów zawartych z Turcją przez UE, w tym Umowy o wolnym handlu z roku 1963 (weszła w pełni w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.)

4. Wymiana handlowa z Polską (w mln EUR)

	2015	2016	2017	2018	Dynamika 2018 2017	2019	Dynamika 2019 2018	2020	Dynamika 2020 2019	2021	Dynamika 2021 2020
Obroty	5 403,7	5 628,3	6 129,1	6 324,1	103	5 854,5	92	6 212,0	106	7 874,7	127
Eksport	2 797,3	2 816,3	2 914,7	2 521,0	86	1 937,8	77	2 231,9	115	2 649,6	119
Import	2 606,4	2 812,0	3 214,4	3 803,1	118	3 916,6	103	3 980,2	101	5 225,2	131
Saldo	190,9	4,4	-299,7	-1 282,1	-	-1 978,8	-	-1 735,8	-	-2 575,6	-

Źródło danych: GUS

Turcja pozostaje głównym partnerem Polski z obszaru Bliskiego Wschodu. Według wstępnych danych statystycznych za 2021 r. polski eksport do Turcji sytuował ją na 23 pozycji, a import z Turcji uplasował ten kraj na 35 miejscu. Pod względem obrotów towarowych jest to miejsce 18.

Wstępne dane statystyczne za **2021 r.** wykazują, że obroty handlowe wyniosły 7 mld 874,7 mln EUR, co oznacza wzrost o 27% w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego. Polski eksport wyniósł 2 mld 649,6 mln EUR (wzrost o 19% w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego), a import z Turcji 5 mld 225,2 mln EUR (wzrost o 31% w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego).

W strukturze **polskiego eksportu** do Turcji dominowały w 2021 r.: odpady i złom z żeliwa i stali (6,8%), ciągniki (5,3%), silniki spalinowe (4,8%), maszyny żniwne (4,4%). części i akcesoria do samochodów (4,0%), samochody osobowe (3,7%), nowe opony pneumatyczne z kauczuku (3,1%), środki czystości (3,0%), aparatura odbiorcza dla telewizji; monitory, projektory video (2,3%), urządzenia filtrujące, wirówki, suszarki (2,3%).

W imporcie dominowały: odzież (9,6%), samochody osobowe (9%), ciągniki (6,4%), części i akcesoria samochodowe (4,4%), artykuły z dzianiny (2,6%), samochody ciężarowe (2,2%), sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium (1,4%).

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Inwestycje (według stanu na koniec 2020 r. w mln EUR)

	Akcje i udziały kapitałowe	Instrumenty dłużne netto	Ogółem FDI
Inwestycje PL w TR	-27,2	246,8	219,6
Inwestycje TR w PL	-2,2	-0,8	61,5

Źródło: NBP

Wg danych NBP skumulowana wartość tureckich BIZ w Polsce w 2020 r. wyniosła 61,5 mln EUR; w 2019 r. było to 92,5 mln EUR. Tureckie BIZ stanowią niewielką część BIZ w naszym kraju.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu wg stanu na rok 2019 w Polsce obecnych było 4 dużych inwestorów tureckich. Ich zestawienie przedstawia poniższa tabela:

Firmy z kapitałem tureckim w Polsce

Lp.	Nazwa inwestora	Nazwa podmiotu polskiego	Sektor
1.	Arduutch B.V.	BEKO Polska	Sprzęt AGD
2.	Mesa Mesken A.S.	Euro Power Centrum Sp. z o.o. - Raszyn	Budownictwo
3.	Polimer Kauçuk Sanayi Ve Pazarlama A.	Niff Rubber Industry sp. Z o.o.	Produkcja kauczuku i plastiku
4.	Yenigun Construction Industry and Commerce Inc.	Yenigun Polska Sp. Z o.o.	Budownictwo

Źródło: „List of Major Foreign Investors in Poland”, PAIH, 2019 r.

W 2020 r. w Polsce zarejestrowanych było wg danych GUS 235 podmiotów z udziałem kapitału tureckiego.

Wg danych NBP skumulowana wartość inwestycji polskich w Turcji wyniosła w 2020 r. 219,6 mln EUR. W 2019 r. było to 233,7 mln EUR.

W Turcji aktywne są polskie firmy z branży IT – spółka Asseco South Eastern Europe, farmaceutycznej- Polpharma. Swoją fabrykę w Turcji posiada także Grupa Selenia (art. chemii budowlanej). W Turcji inwestowały również Rafko, MPN EE, firma Smyk oraz X-Broker.

W Turcji inwestuje również Maspex (przemysł spożywczy) i Elemental (recykling, obrót surowcami wtórnymi).

6. Dostęp do rynku

Polscy przedsiębiorcy podlegają tym samym wymogom i utrudnieniom co wszyscy przedsiębiorcy z obszaru Unii Europejskiej. Do zauważalnych problemów zaliczyć należy:

- zakaz importu do Turcji bydła z Polski,
- konieczność uzyskiwania tureckiego certyfikatu zdrowotnego dla wyrobów opakowaniowych dla żywności (nawet wtedy, gdy producent posiada stosowny certyfikat wydany na terenie kraju członkowskiego Unii, a wyrób ten obecny jest na rynku unijnym). Procedury pozyskiwania lokalnego certyfikatu są kosztowne i długotrwałe,

- konieczność potwierdzania przez tutejsze władze przy każdej dostawie na rynek turecki certyfikatu zdrowotnego wydanego w kraju producenta dla produktów mogących mieć styczność z żywnością (np. porcelanowe nakrycia stołowe),
- obciążanie importerów napojów alkoholowych podatkiem akcyzowym znacznie przekraczającym podatek dla wyrobów lokalnych.

7. Negocjacje akcesyjne Turcja - UE

Perspektywa akcesji do UE stanowi dla Turcji istotny bodziec w umacnianiu demokracji i przestrzegania praw człowieka, jak również dalszej modernizacji kraju i zbliżenia z UE. W corocznych raportach KE podkreśla znaczenie Turcji dla bezpieczeństwa regionalnego, energetycznego oraz dialogu między cywilizacjami. Istotne z punktu widzenia procesu negocjacji Turcji z UE jest nie wywiązanie się przez Turcję ze zobowiązania dotyczącego rozszerzenia unii celnej na wszystkie państwa członkowskie (Protokół Dodatkowy). Turcja stoi na stanowisku, że ratyfikacja ww. Protokołu jest uzależniona od dopuszczenia przez UE handlu bezpośredniego z tzw. Turecką Republiką Północnego Cypru. Jednak szanse na przyjęcie stosownego rozporządzenia Rady UE w tej kwestii przy pomocy głosowania większościowego wydają się niewielkie, po tym jak Komisja Prawna PE orzekła, że powinno mieć zastosowanie głosowanie jednomyślne.

Skomplikowana sytuacja w dziedzinie stosunków UE-Turcja wpłynęła na ograniczenie materii negocjacyjnej – de facto – do trzech rozdziałów negocjacyjnych, które są możliwe do otwarcia. Są to: rozdział 5 – *Zamówienia publiczne*, rozdział 8 – *Polityka konkurencji*, rozdział 19 – *Polityka społeczna i zatrudnienie*. Również w przypadku odblokowania rozdziału 15 – *Energia* i rozdziału 26 – *Edukacja i kultura* możliwe byłoby rozpoczęcie negocjacji w tych obszarach. Rozdziały te blokuje jednak Cypr. 14 grudnia 2015 r. otwarto nowy rozdział w negocjacjach akcesyjnych Turcji z UE – *Polityka gospodarcza i monetarna*. Od tego czasu nie otworzono żadnego rozdziału negocjacyjnego, ale negocjacje nie zostały zakończone lub zawieszone.

W 2017 r. trwały prace – na forum Trade Policy Committee i grupy roboczej COELA - nad mandatem w sprawie **modernizacji Unii Celnej**. Jednak ze względu na stanowisko Cypru (motywowane niewywiązaniem się przez Turcję z obecnie obowiązujących zapisów unii celnej) prezydencji maltańskiej nie udało się doprowadzić do uzgodnienia mandatu.

W latach 2018-2021 ze względu na spór gazowy w regionie Morza Śródziemnego oraz ofensywę militarną Turcji w Syrii mandat nadal nie został uzgodniony.

8. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Rok 2014 był dla polsko-tureckich stosunków rokiem jubileuszowym. Obchodzono wówczas 600 – lecie nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją. Jubileusz stanowił doskonałą okazję do wzmocnienia i rozwoju relacji dwustronnych czego wyrazem były misje gospodarcze przedsiębiorców podczas wizyty w Turcji Prezydenta RP (marzec 2014), Wicepremiera, Ministra Gospodarki (czerwiec 2014) oraz Ministra Spraw Zagranicznych (marzec 2015).

W sierpniu 2016 r. wizytę w Warszawie złożył Pan Elvan Lütfi, Minister Rozwoju Republiki Turcji, który spotkał się z Panem Jerzym Kwiecińskim, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Rozwoju. Wizyta Ministra Rozwoju służyła wyjaśnieniu przez stronę turecką sytuacji gospodarczej Turcji po puczu w lipcu 2016 r. 17 października 2017 r. gościł w Warszawie Prezydent Turcji Recep Tayyip Erdoğan. Z okazji tej wizyty odbyło się Polsko-Tureckie Forum Gospodarcze z udziałem ok. 300 przedsiębiorców z Polski i Turcji. W dniu 7 marca 2019 r. odbyły się IV polsko-tureckie konsultacje gospodarcze pod przewodnictwem Minister Jadwigi Emilewicz i Ruhsar Pekcan, Minister Handlu Republiki Turcji.

9. Potencjalne dziedziny współpracy

Do branż perspektywicznych można zaliczyć:

- **Energetykę** w powiązaniu z sektorem maszyn, urządzeń oraz technologii dla górnictwa.

Potencjał w tym zakresie kreują między innymi wysoki i stale rosnący (w tempie ok. 7% rocznie) popyt na energię w Turcji, spowodowany szybkim wzrostem gospodarczym i demograficznym oraz rosnącym poziomem dochodów gospodarstw domowych, globalizacją w aspekcie wyższej skłonności do adaptacji do zachodnich wzorców kulturowych i konsumpcyjnych.

Wysoki koszt importu energii, który doprowadził do modyfikacji priorytetów w nowym systemie zachęt inwestycyjnych wprowadzonym w Turcji w 2012 r. W efekcie tych zmian, Turcja wprowadziła preferencje dla wykorzystania rodzimych zasobów węgla brunatnego i energetyki opartej na ich wykorzystaniu.

Turcja modernizuje istniejące elektrownie opalane paliwami kopalnymi (węgiel kamienny, brunatny, ropa) w celu podniesienia efektywności produkcji energii elektrycznej, co kreuje szanse na dostawy nowych urządzeń i technologii.

- **Transport** w aspekcie infrastruktury i środków transportu - Turcja realizuje program rozwoju infrastruktury transportu drogowego (budowa nowych odcinków dróg, autostrad, mostów), kolejowego (zaplanowana budowa ok. 14 tys. km tras kolei szybkich, rozbudowa metra w Ankarze, rozbudowa publicznego transportu szynowego (tramwaje) w 5 miastach tureckich) i lotniczego (budowa nowych portów lotniczych).
- **Sektor farmaceutyczny, kosmetyczny, ochrony zdrowia** - potencjał kreują czynniki demograficzne (starzejące się społeczeństwo, choroby cywilizacyjne) i rozwojowe (zwiększanie dostępności opieki lekarskiej, wzrost zamożności społeczeństwa i jego potrzeb konsumpcyjnych, programy rządowe poprawy stanu zdrowotnego społeczeństwa).
- **Rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze** – wzrost poziomu życia, zmiana uwarunkowań kulturowych, rosnący popyt na artykuły konsumpcyjne sprawia, że Turcja systematycznie otwiera się na towary importowane, dotąd nieobecne na tureckim rynku żywnościowym. Częściowe przejmowanie zachodniego stylu życia przez młodą generację społeczeństwa tureckiego zwiększa popyt na korzystanie z nowych propozycji rynkowych, kreuje szansę wprowadzenia na rynek turecki również polskich produktów przetwórstwa rolno-spożywczego takich jak: sery twarde, sery pleśniowe, masło i produkty pochodne, słodczyce, napoje energetyczne oraz szereg innych towarów.

Do grup towarowych szczególnie perspektywicznych w najbliższym czasie z punktu widzenia polskiego eksportu zaliczyć należy:

1. Maszyny, urządzenia i wyposażenie dla sektorów o najwyższej kontrybucji do wzrostu tureckiego eksportu: branży tekstylno-odzieżowej, motoryzacji, produkcji sprzętu AGD, branży spożywczej oraz dla sektorów priorytetowych dla wzrostu gospodarczego: energetyki i transportu (także w odniesieniu do infrastruktury przesyłu energii);
2. Produkty farmaceutyczne (leki generyczne) oraz urządzenia medyczne i sprzęt do rehabilitacji;
3. Produkty kosmetyczne i środki do pielęgnacji ciała, a także środki higieny osobistej;
4. Produkty z drewna i wyroby papiernicze (pulp, tektura, artykuły papiernicze);
5. Produkty chemiczne;
6. Produkty z gumy i tworzyw sztucznych;
7. Napoje energetyczne;
8. Wyroby cukiernicze.

10. Polskie placówki ekonomiczno-handlowe

Wydział Polityczno - Ekonomiczny Ambasady RP w Ankarze

0650 Ankara-Kavaklıdere PK-20, Atatürk Bulvarı 241

Tel.: (00-90 312) 457 20 20

Fax: (00-90 312) 467 89 63

E-mail: ankara.sekretariat@msz.gov.pl

Strona internetowa: <http://www.ankara.msz.gov.pl>

Konsulat Generalny RP w Stambule

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. No. 7, GİZ 2000 Plaza K. 5

34485 Sarıyer – İstanbul

Tel: +90212 2906630

E-mail: stambul.kg.konsulat@msz.gov.pl

Strona internetowa: www.gov.pl/turcja/konsulat-generalny-rp-w-stambule

Notatkę przygotował:

Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Listopad 2021 r.